

Dit is de nieuwsbrief van het project WEL in Ontwikkeling (WEL). Dit project sluit aan bij het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en wil nieuwe beweging creëren in situaties die zijn vastgelopen of waarin jeugdigen zich onvoldoende kunnen ontwikkelen. De samenwerkingsverbanden passend onderwijs ontvangen subsidie voor dit project en gaan aan de slag voor en met ten minste vijf jeugdigen.

Deze nieuwsbrief is in z'n geheel gewijd aan de werkkaarten en de reisgids waarmee de Reisbureaus in de regio's aan de slag gaan met jeugdigen en hun gezin. Marjan Veenstra, namens Gedragswerk bij het project betrokken, vertelt over de totstandkoming van de werkkaarten en de gids. Vervolgens tref je de integrale versie aan van beide producten. Tot slot uiteraard weer de agenda voor aanstaande trainingen en bijeenkomsten.

We wensen jullie veel leesplezier en zien jullie graag bij een van onze bijeenkomsten!

De projectpartners [Gedragswerk](#), [Ingrado](#) en [het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd](#) ontvangen graag suggesties en input voor deze nieuwsbrief. In steeds meer regio's is ontwikkeling. Laat van je horen en inspireer elkaar!

HET 'NIET WETEN' VORMT DE BASIS

Op reis gaan, zonder vaste eindbestemming. Niet weten waar je uitkomt, wat je onderweg tegenkomt, wat je meeneemt of juist achterlaat. Dat 'niet weten' is de basis van WEL in ontwikkeling, van de reis van de jeugdige en de professionals in de regio's die aan de slag gaan.

Ook de projectpartners stonden bij aanvang van WEL aan de start van een reis waarvan route en bestemming onbekend waren. En zo ontwikkelde zich een Reisgids. 'We zijn gewoon begonnen', zegt Marjan Veenstra die namens Gedragswerk bij het project betrokken is. 'Alle stappen die nu verwerkt zijn als werkkaarten in de Reisgids, doorliepen we zelf. We stretchten ons brein (werkkaart 2) en ontdekten hoe ongelooflijk belangrijk dat is. Het confronteert je met hoe het brein werkt, hoe moeilijk het is om anders te kijken dan je altijd gekeken hebt, om het anders te doen.'

Tijd

'De oefeningen met de 'ruimtemakers' (werkkaart 3) deden ons inzien dat de factor tijd misschien wel de meest essentiële is. Dat je ruimte schept door anders te kijken naar tempo, door niet meer vooraf te bepalen hoelang iets mag duren. Het is tegelijkertijd de meest moeilijke factor. We zijn niet gewend het denken in tijd los te laten, we willen weten waar een traject start en wanneer het eindigt. De meest makkelijke ruimtemaker vinden we allemaal de 'activiteiten'. Daar plakken we zo een bord met post-its mee vol. En dat kan nu juist de grootste mismatch zijn met het gezin en met een jeugdige. Die zijn vaak helemaal nog niet toe aan activiteiten. "Stem af op ons", zeggen zij. "Vertraag, doe een stapje terug en sluit aan bij wat wij nodig hebben."

'In het ontwikkelproces merkten we zelf ook hoe moeilijk het is onze professionele pet af te zetten. We zijn allemaal geneigd in oplossingen te denken. De sleutel van WEL ligt nu juist in het accepteren dat jij de oplossing niet hoeft te bedenken. Dat het erom gaat de oplossing van de ander te ontsluiten en faciliteren. Dan kun je de reis samen voortzetten.'

Vertraag, doe een stapje terug en sluit aan bij wat wij nodig hebben'

Het kan WEL!

'Onderweg hebben we ontdekt welke sleutelprincipes helpend zijn. De principes helpen je te starten bij de jeugdige en daar ook weer terug te keren als je merkt dat je terugvalt in vaste patronen.

- Het kan WEL
- Ruimte maken
- Blijf je verwonderen
- Het gaat altijd 'anders', omarm dat
- De jeugdige tevoorschijn luisteren

De sleutelprincipes werken twee kanten op. De eerste, het kan WEL, maakt ruimte voor de volgende vier. En om de jeugdige tevoorschijn te kunnen luisteren heb je de eerste vier sleutels nodig. De wensdroom van de jeugdige is het kompas. Aan het team Reisbureau om die droom samen met de jeugdige en diens gezin dichterbij te krijgen.

Training 'De kunst van WEL'

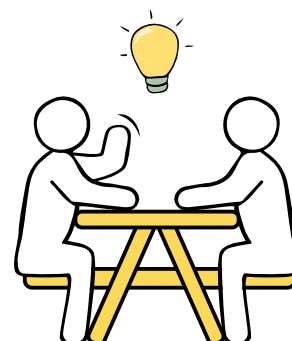
Om de reis naar het onbekende in de regio's te kunnen maken, is nu een reisleaderstraining ontwikkeld. Bedoeld voor degenen die de Reisbureaus gaan leiden. Twee jaar ervaring met WEL in ontwikkeling komt samen in deze

tweedaagse opleiding. Wat werkt WEL voor jeugdigen zonder schoolinschrijving? Hoe krijg je nieuwe energie en ideeën op tafel? En hoe blijf je in verbinding met jeugdige, ouders én de partners om tafel?

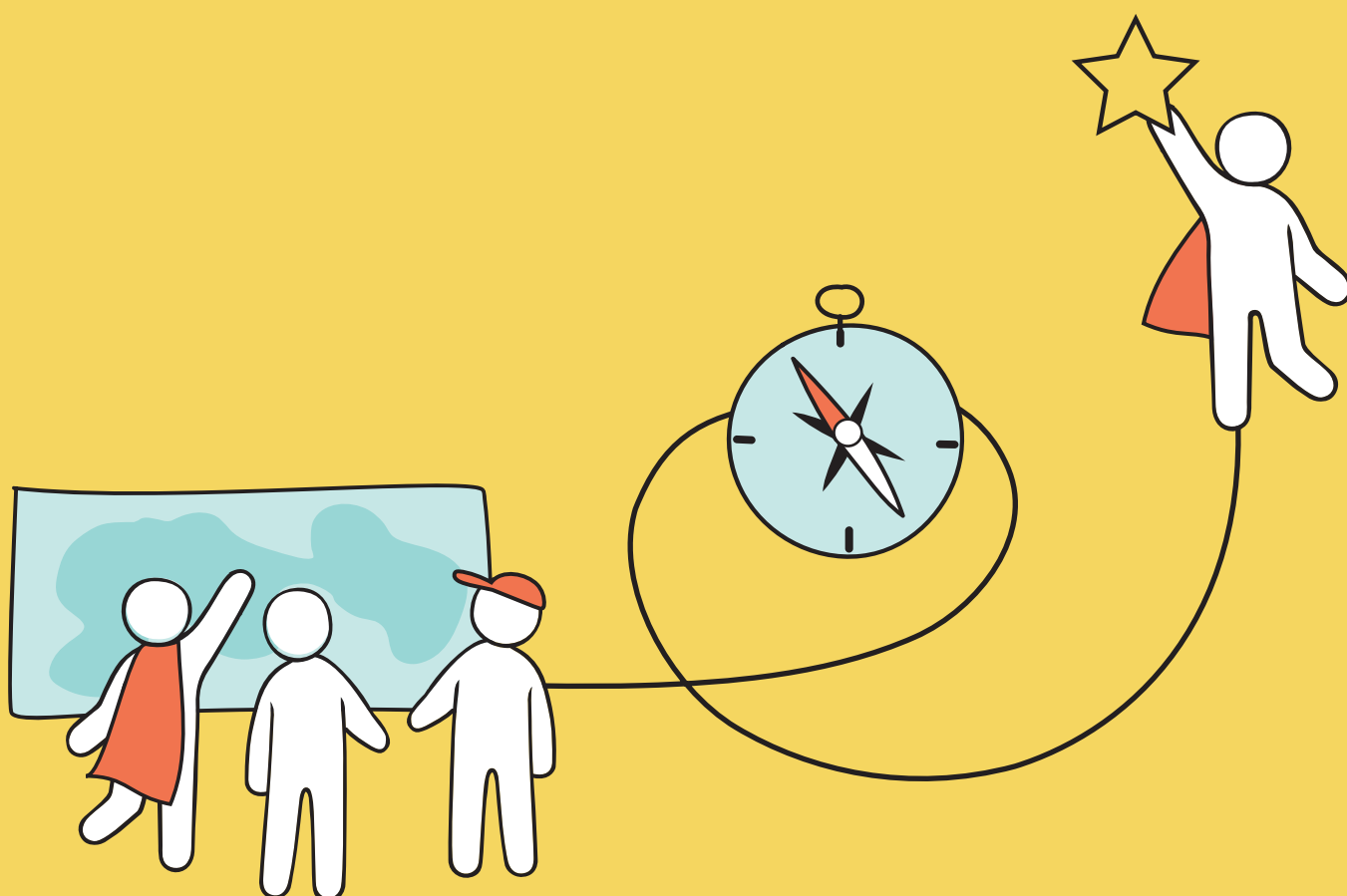
Marjan Veenstra: 'In deze tweedaagse maken we een parallel met de reis van de jeugdige. We zoomen in op zowel de persoon van de reisleader - wie ben jij in dit verhaal? - als op de reisleader in het Reisbureau - hoe verhoud jij je tot de mensen met wie je samen de reis vormgeeft? Dit wordt weer een nieuwe stap in de reis die het project maakt. Hoe zal de training uitpakken? We gaan op pad en leren van wat we tegenkomen.'

Er zijn vier trainingen gepland:

- 9 en 27 november in Utrecht (nog 2 plaatsen). Locatie: The Color Kitchen, Prinses Christinalaan 1, Utrecht. Gratis parkeren en bus stopt om de hoek. Inloop vanaf 9 uur, start 9.30 en einde 16.30 uur
 - 16 en 30 januari in Zwolle
 - 23 januari en 6 februari in Utrecht
 - 8 februari en 29 februari in Den Bosch
- Heb je behoefte aan meer informatie dan kan je contact opnemen met Annelies (annelies.vangool@kernkonsult.nl) of Marjan (marjanveenstra@hotmail.com) Wil je meedoen? Meld je dan aan via lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl. Je bent van harte welkom om mee op reis te gaan.

Reisgids voor de reisleader van het Reisbureauteam

Inhoud:

Inleiding		3
Overzichtsplaat Reisbureauteam		4
Het Reisbureauteam		5
Het waartoe		6
De reisgids - zes werkkaarten en een opmaat		6
De praktische voorbereiding van de reisleader		6
Opmaat		7
WERKKAART	 1A - Wensdroom	8
WERKKAART	 1B - Start op het Reisbureau	9
WERKKAART	 2 - Breinstretchen	10
RESERVEKAART	 - Jouw werkelijkheid	12
RESERVEKAART	 - Bias	13
WERKKAART	 3A - Divergeren – de brainstorm	14
WERKKAART	 3B - Divergeren – ‘de ruimtemakers’	16
WERKKAART	 4A - Convergeren – kiezen	17
WERKKAART	 4B - Convergeren – ‘de richtinggevers’	18
WERKKAART	 5 - Het Reisplan	19
WERKKAART	 6 - Pleisterplaatsen	20
Uitleiding		21

Reisgids voor de reisleader van het Reisbureauteam van WEL in ontwikkeling

Elke reisleader is anders, elk Reisbureauteam is anders, elke wensdroom is anders en elke 'reis naar ontwikkeling' is anders. Daarom is iedere reisgids anders. Deze reisgids van "WEL in ontwikkeling" dient als voorzet aan de reisleader om ideeën op te doen hoe je jouw Reisbureauteam meeneemt in het uitstippelen van de 'reis naar ontwikkeling' samen met de jeugdige. Niks moet, alles mag anders.

Als jij met je Reisbureauteam een mooie ervaring hebt met een "andere reisgids", doordat je het anders hebt aangepakt of een variatie op deze reisgids hebt gemaakt, laat het ons weten! Maak een foto en vertel daarbij je verhaal en mail dit naar info@gedragswerk.nl.

Zo maken we samen "de reis van WEL" want het kan!

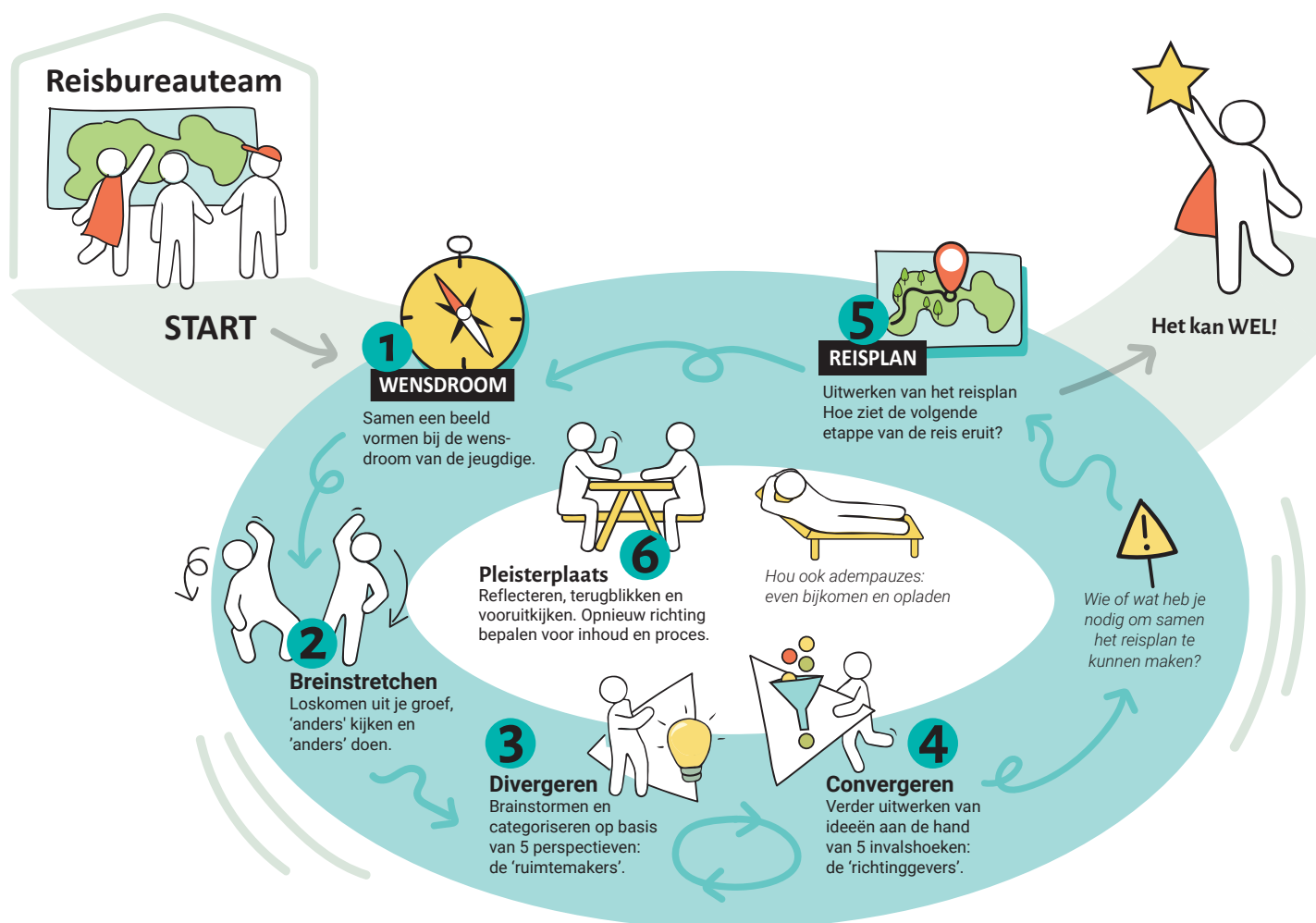
Ingrado

 GEDRAGSWERK

Als Reisbureauteam stippelen jullie samen met jeugdige (en ouders) diens 'reis naar ontwikkeling' uit.

Daarbij hebben jullie beschikking over werkkaarten (de nummers). Het verlangen, motivatie en de sterke kanten van de jeugdige zijn het kompas en geven richting. De reis verloopt in etappes, reizend met een open blik en buiten de gebaande paden. We nemen de tijd en kijken ook steeds even achterom en vooruit.

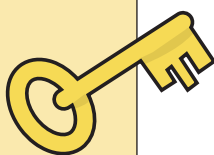
Het Reisbureauteam

Het team bestaat uit sleutelfiguren die nodig of nuttig zijn om samen met jeugdige (en ouders) de 'reis naar ontwikkeling' van de jeugdige uit te stippelen. Uiteraard aan de hand van de wensdroom van de jeugdige. Diens droombestemming is richtinggevend.

Het reisbureau is de plek waar je als team, vanuit de wensdroom van de jeugdige, garant staat voor begeleiding, ondersteuning en het vertrouwen. Aan jullie om die droom samen met de jeugdige dichterbij te krijgen. Het sleutelprincipe "het kan wel" staat centraal. Dit sleutelprincipe, deze overtuiging, helpt om de andere vier sleutelprincipes mogelijk te maken.

Sleutelprincipes

- Het kan WEL
- Ruimte maken
- Blijf je verwonderen
- Het gaat altijd 'anders', omarm dat
- De jeugdige tevoorschijn luisteren

Jullie volgen als team de jeugdige op diens reis. Sta open voor dat wat anders is, verwonder je, treed buiten gebaande paden. De creatieve chaos die dat met zich meebrengt kan voor onzekerheid en onrust zorgen. Het Reisbureauteam verdraagt deze onzekerheid en onrust en ziet dit als een kans om wezenlijk anders met elkaar op weg te gaan en beweging te krijgen in casuïstiek die ogenschijnlijk vastzit. Als reisleader creëer je de bedding en de holding space om hier samen goed mee om te gaan.

En realiseer je, onderweg gaat het ál-tijd anders. Denk je net dat de jeugdige leuk onderweg is, dan krijgt de auto een lekke band of verslechtert het weer. Hou in gedachten dat het onontgonnen terrein is en dat de reis in etappes wordt opgebouwd.

De reisgids - het waartoe

Deze reisgids, als voorzet, biedt jou als reisleader het houvast om het Reisbureauteam goed te leiden. De reisgids biedt een bedding om vraagstukken rondom jullie jeugd anders te kunnen aanvliegen. De jeugdige gaat op reis. Een reis waar tijd voor nodig is. Reizen gaat over onderweg zijn, op weg naar de bestemming en daarnaast vooral over het gezelschap. Onderweg ben je regelmatig in verwondering, sta je open voor dat wat anders is, treed je buiten gebaande paden, zijn er nieuwe ontmoetingen en is er tijd voor reflectie en adempauzes. Een reis is voorspelbaar verrassend.

Het Reisbureau is geen strak lineair programma, maar een zich herhalend (iteratief) proces, waarbij de stappen niet elke keer in dezelfde volgorde gezet hoeven te worden. Het gaat er vooral om te volgen, aan te sluiten en te doen wat nodig is, wanneer dat nodig is. Goede samenwerking, goed samenspel en actief samen leren ondersteunen dit proces.

De reisgids - zes werkkaarten en een opmaat

Opmaat

WERKKAART 1A - Wensdroom

WERKKAART 1B - Start op het Reisbureau

WERKKAART 2 - Breinstretchen

WERKKAART 3A - Divergeren – de brainstorm

WERKKAART 3B - Divergeren – ‘de ruimtemakers’

WERKKAART 4A - Convergeren – kiezen

WERKKAART 4B - Convergeren – ‘de richtinggevers’

WERKKAART 5 - Het Reisplan

WERKKAART 6 - Pleisterplaatsen

Deze blauwe tekst in de reisgids verwijst naar bijbehorende werkkaart

Deze blauwe bol verwijst naar een oefening op de werkkaart

De praktische voorbereiding van de reisleader

De voorbereiding van het Reisbureauteam bestaat uit:

- 1 Ophalen van de wensdroom van de jeugdige door de inbrenger
- 2 Lijst van alle relevante deelnemers van het Reisbureauteam maken
- 3 Datum, tijd en ruimte plannen
- 4 Verslaglegger
- 5 Materiaal klaarzetten
- 6 De ‘opmaat’ bedenken en voorbereiden

'Opmaat'

Elk reisbureau begint met een "opmaat".

Een opmaat in de muziek is een niet complete eerste maat van de muziek. Het is een opstapje naar het muziekstuk en leidt muzikaal in de richting van de eerst tel van de eerste complete maat.

Vandaag zijn jullie bij elkaar om als 'maatjes' 'maatwerk' te leveren voor jullie jeugdige en diens wensdroom dichterbij te brengen en uit te stippelen. De 'opmaat' is een ritueel om aan te komen in het hier en nu en je te verbinden als team rondom deze jeugdige. Zo creëer je de bedding voor een goed gesprek.

Voorbeelden hoe je dit kan doen zijn:

- Vertel de groep wat je meest dierbare vakantie was en waarom
- Vertel de groep waar je afgelopen week een glimlach van kreeg
- Deel iets wat op je bucketlist staat. Waarom is dit belangrijk voor je?
- Deel een actualiteit die je raakt
- Deel een vakantiefoto
- Houd een 'weerbericht'; hoe zit je erbij?
- Korte meditatie, een bodyscan. Voeten op vloer, billen op de stoel, rug tegen de leuning. Hoe zit ik erbij? Hoe is het met mijn ademhaling? Hoe is het met de spanning in mijn lijf?
- Ademhalingsoefening. Neem je ademhaling waar. Maak je uitademing langer dan je inademing. Daarmee kom je aan en voer je spanning af
- Sta in een kring met de linkerschouders naar binnen, masseer elkaars schouders
- Er zijn veel boeken met korte leuke werkvormen als 'opmaat'

1A

WERKKAART 1A - Wensdroom

Het ophalen van de wensdroom van de jeugdige

Deze werkkaart is vóór de start van een Reisbureau al besproken met de jeugdige en diens ouders/verzorgers. De jeugdige is de held in diens eigen verhaal. De reis start dan ook met de wensdroom van de jeugdige. Dit betekent dat jullie deze hebben opgehaald bij de jeugdige en/of ouders voordat het Reisbureauteam start. Waar verlangt deze naar? Samen is werkkaart 1 ingevuld. Als de jeugdige niet deel uitmaakt van het Reisbureauteam dan kan degene die de wensdroom heeft opgehaald deze inbrengen en diens perspectief vertegenwoordigen.

Tips voor degene die de wensdroom ophaalt

Het formuleren van de wensdroom van de jeugdige

Als het goed is hebben jullie kennisgemaakt met de waarderende insteek waarmee we in het project WEL in Ontwikkeling naar de jeugdige kijken. Ontdekken wat werkt, wat waardevol is en welke dromen en verlangens er zijn. Dit maakt ruimte voor creativiteit en gelijkwaardigheid in het samen vinden van ontwikkelingsmogelijkheden. Oprechte nieuwsgierigheid wordt de leidraad in het avontuur die jeugdigen, ouders en professionals aan zijn gegaan! Kaders, oordelen, normen en waarden laten we thuis, en we bouwen voort op 'alles is WELkom, alles is waardevol'. Zo ook met het ophalen van de wensdroom van de jeugdige.

Sta stil bij de jeugdige en de context

Formuleer de wensdroom

In de reis formuleren we de wensdroom als volgt:

Zal het mij lukken om ...

Omschrijf de hoofdpersoon in steekwoorden

Omschrijf de wereld waarin de hoofdpersoon nu leeft

Waarom wil ik/de hoofdpersoon zich ontwikkelen.

Deze blauwe tekst in de reisgids verwijst naar bijbehorende werkkaart

Deze blauwe bol verwijst naar een oefening op de werkkaart

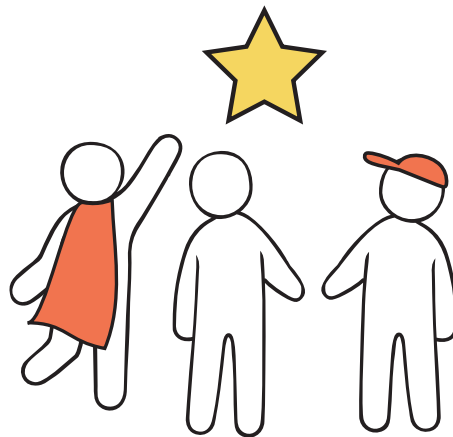
1B

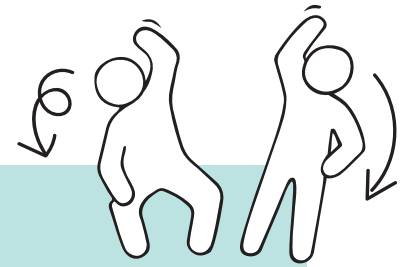
WERKKAART 1B - Start op het Reisbureau

● Bespreken van de wensdroom

De wensdroom is opgehaald en wordt uitgedeeld om te lezen.

2

WERKKAART 2 - Breinstretchen

De manier waarop onze hersenen omgaan met informatie, op zoek zijn naar patronen en paadjes aanleggen waar we met moeite van afwijken, beïnvloedt onze kijk op de werkelijkheid. Zoeken naar oplossingen voor een situatie van een jongere brengt ons in eerste instantie op de geëigende paden, terwijl we daar juist van af willen. Breinstretchen is bedoeld om je denkkraft op te rekken. Idealiter doen jullie dit als Reisbureauteam meerdere malen tijdens het proces.

Verwarring in de hersenen

Onze hersenen maken gebruik van 2 systemen van besluitvorming: de snelweg en de trage weg. De snelle weg baseert zich veel meer op associaties, eerdere beelden/herinneringen dan de trage weg. De opdracht met de associaties: kleuren, bloemen, meubels uit het werkatelier ging hierover. De hersenen maken daarnaast blauwdrukken van de werkelijkheid en raken in de war als daarvan afgeweken wordt. Hier gaan de ervaringsoefeningen over.

Zie werkkaart met de oefeningen vrije associatie. Kies er zelf eentje of laat iedereen zelf kiezen. De oefeningen kun je op een later moment ook weer tevoorschijn halen en een andere oefening doen.

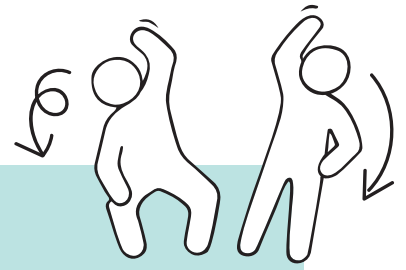
● **Ervaren 1**

● **Ervaren 2**

Extra oefeningen

Op de bladzijde na deze werkkaart vind je 2 reservekaarten met extra oefeningen.

WERKKAART 2 - Breinstretchen

En dan nu stretchen

● **Stretchen 1 'Er was een leerling'**

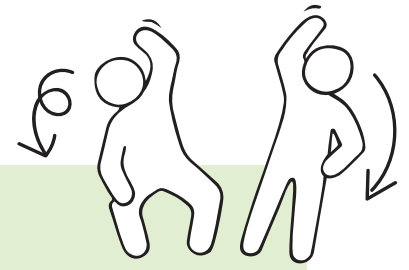
1. Laat ze eerst de tekst lezen,
2. Daarna geef je nieuwe informatie: het woord 'vlieger' hoort erbij. Vertel dat de deelnemers en laat ze de tekst opnieuw lezen. Let op! het werkt alleen als je dit woord achteraf geeft.
3. Ga er nu een andere interpretatie aan geven.
4. Je vertelt: het heeft niets met een vlieger te maken, maar het is een groepswerk van derdejaars. Vraag ze of dit plausibel is. Laat ze ervaren dat het verstand tegenstribbelt: als je eenmaal het gevoel hebt te weten waar de tekst over gaat is het moeilijk alternatieven te aanvaarden.
5. Toch stretchen: je vertelt: het zijn citaten behorend bij een doos gelukskoekjes: laat ze meer citaten bedenken.

● **Stretchen 2 'Koffiemark'**

● **Stretchen 3 'Kinderen op de basisschool'**

● **Stretchen 4 'Verbind de woorden'**

● **Terugkoppeling en reflectie**

RESERVEKAART - Jouw werkelijkheid

Ervaren 3

- Jij laat iedereen op een post-it de laatste drie cijfers van hun telefoonnummer zetten. Vervolgens vraag je: In welk jaar veroverde Attila de Hun Europa? Laat ze dat ook opschrijven.
Uitleg: Attila de Hun veroverde Europa in het jaar 452. Degenen met hogere cijfers in hun telefoonnummer zullen dit jaartal ook hoger inschatten. Hersenen kiezen een ankerpunt en baseren daar een keuze of antwoord op.
- Loop de antwoorden en de telefoonnummers langs en kijk met elkaar of je deze relatie ziet.

Ervaren 4

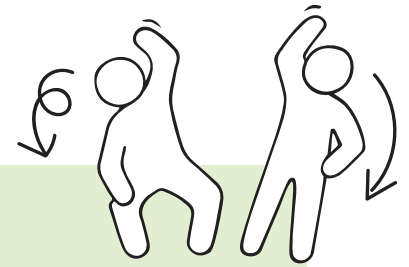
Als je aan een werkelijkheid informatie toevoegt, kan het brein een beeld anders gaan zien.

Dit zijn bekende plaatjes, maar het gaat er hier niet om de vraag wat je ziet, maar om het feit dat als je informatie toevoegt, het beeld compleet anders kan worden. Je voegt informatie toe en men ziet het andere plaatje. De extra informatie is deze streep die aangewezen wordt met de rode pijl. Je kunt een oude vrouw zien of een jong meisje.

- Je vraagt: wie ziet maar 1 plaatje van een persoon? Wat zie je?

Als iemand alleen de jonge vrouw ziet dan geef je de informatie over de oude vrouw en zeg je: deze streep is haar mond. Als iemand het dan nog niet ziet, dan wijs je de haakneus aan of zeg je dat ze naar beneden kijkt. Ziet iemand alleen de oude vrouw dan wijs je weer de streep aan en zegt: dit is een ketting om haar nek. Als iemand het dan nog niet ziet, dan kun je nog haar oorbel aanwijzen.

RESERVEKAART - Bias

Als je als reisleader merkt dat je reisbureauteam moeite heeft met positiefdenken in WEL, kies dan een ervaringsoefening uit deze werkkaart.

Deze kaart gaat over de negativity bias. Onze hersenen zijn gevoeliger voor en besteden meer aandacht aan negatieve factoren/gedachten dan aan positieve. Deze negativity bias hadden we ooit nodig om te overleven. Wie gevaar zag overleefde. We onthouden prettige ervaringen, opmerkingen of nieuwsberichten nog steeds minder goed dan negatieve. Die hakken er gewoon meer in. Zo moeten we 7 positieve ervaringen meemaken om 1 negatieve ervaring te compenseren en moet je 7x zo vaak een compliment geven om 1 negatieve opmerking te neutraliseren.

Ervaren 5

- Iedereen heeft over een bepaalde situatie factoren opgeschreven.
- Vraag eens na hoeveel positieve factoren tov negatieve factoren men heeft opgeschreven. Welke kwamen eerst?

Ervaren 6

- Haal in gedachten iets terug uit je jeugd wat veel indruk op je heeft gemaakt.
- Wat dat iets negatiefs of iets positiefs?
- Laat mensen met een negatieve ervaring de hand opsteken. Zijn dit er meer dan de positieve?

3A

WERKKAART 3A - Divergeren – de brainstorm

Doorvoelen van de wensdroom

De wensdroom van de jeugdige is het kompas tijdens het hele proces. Om die reden is het belangrijk om regelmatig met het Reisbureauteam terug te keren naar de wensdroom en bewust stil te staan bij de wensdroom.

De volgende vragen kunnen helpen om als Reisbureauteam te reflecteren op de wensdroom:

Wissel kort met elkaar uit

Oplossingsrichtingen

En nu gaan we individueel ideeën bedenken voor oplossingsrichtingen. De wensdroom is hierbij ons kompas. Alleen denkrichtingen, ideeën, haakjes, nog niet de kant-en-klare-oplossingen. Alles mag en alles kan. Precies zoals je kunt fantaseren over verre landen, bijzondere ervaringen en je horizon verleggen.

Onze grootste opgave is:

- Loskomen van hoe we het normaal gesproken doen.
- Loskomen van hoe we eerder tegen de casus aankeken
- Loskomen van hoe we vergelijkbare situaties hebben aangepakt
- Loskomen van vaste stramien en werkwijzen.
- Loskomen van je eigen deel en het grotere geheel in ogenschouw nemen.
- Als dit namelijk had gewerkt in deze casus, dan was de casus al opgelost.
- Je zult het probleem op een ander niveau moeten oplossen.
- We willen terug naar onze bekende patronen. Zowel op individueel niveau (micro) als op samenwerkingsniveau (meso) en organisatieniveau (macro).
- Ouders kunnen het ook spannend vinden om een onbekend pad te nemen en een reis te maken waarvan de bestemming onbekend is.

Brainstorm

WERKKAART 3A - Divergeren – de brainstorm

Reminders om het 'anders' te doen:

- **Stel jezelf open**
*Misschien ken je de jeugdige of andere betrokkenen.
Doe een stap naar achter, er is inmiddels tijd verstreken. Kijk met frisse ogen.*
- **Denk jezelf vrij**
*Denk ruimer dan onderwijs, zorg en het bestaande aanbod in de regio.
Welke opties zijn er nog meer?*
- **Het kan WEL!**
*Kijken naar wat werkt, wat kan, wat goed gaat; oftewel waardierend onderzoeken.
(Dus geen 'ja maar', heilige huisjes en stokpaardjes op de gang.)*
- **Het kan al-tijd geregeld worden**
Geld en regels vormen geen beperking.

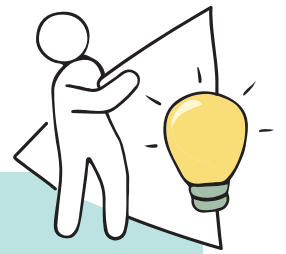

Brainstorm

Belangrijke opmerkingen/vragen die je als reisleider kan inzetten om het team reisbureau en extra impuls te geven:

- Pas geen censuur toe op je ideeën. Geen idee is te gek. Juist ideeën die misschien te radicaal lijken en die schuren, kunnen prachtige ingangen blijken om verder uit te werken.
'Als je geen ideeën meer hebt dan begint het pas. Dan komen de interessante ideeën, out of the box. Ga vooral door.'
- 'Welk idee zou je favoriete held opschrijven?' (Johan Cruijff, Robin Hood, ...)
- Als je zou kunnen toveren, wat tover je hier dan?
- Je gaat met een lift naar boven. Als je van driehoog naar beneden kijkt.
Welke mogelijkheden zie je dan?

3B

WERKKAART 3B - Divergeren – ‘de ruimtemakers’

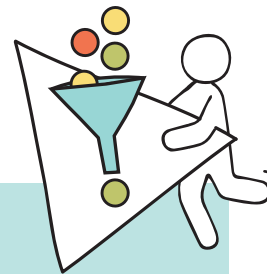
Divergeren

- Categoriseer de ideeën uit de brainstorm op basis van de ruimtemakers.
- Wat valt op?
- Bekijk bij welke van de ruimtemakers meer ideeën nodig zijn.
- Start zo nodig een nieuwe ronde brainstormen om aanvullende ideeën te produceren.
- Resultaat: 5 volgeplakte ruimtemakers met ideeën!

Zoals in de inleiding van de reisgids al stond beschreven is een reis voorspelbaar verrassend en een Reisbureau geen strak lineair programma, maar een rond (iteratief) proces. Mocht je, als reisleder, constateren dat je vastloopt met je team, of dat de ideeën en haakjes te veel getrechterd raken en je het risico loopt op het ‘oude normaal’, dan kan je kaart 3A en 3B er opnieuw bij pakken en met elkaar brainstormen op nieuwe ingangen.

4A

WERKKAART 4A - Convergeren – kiezen

In dit onderdeel van het Reisbureau worden er keuzes gemaakt door te convergeren. Dit is een goed moment om de wensdroom van de jeugdige er nog eens bij te pakken en hierover het gesprek te voeren met het Reisbureauteam, zodat de wensdroom het kompas blijft.

● Convergeren

Spelregels convergeren

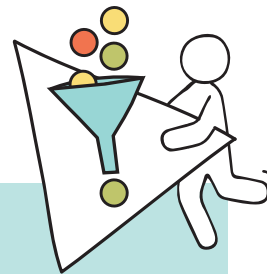
- Kies in meerdere rondes: trechter niet te snel
- Kies op je gevoel: waar krijg je energie van?
- Kies individueel: voorkom beïnvloeding van elkaar

● Kiezen

Hier kan je als reisleider het verschil maken door mensen uit te dagen hun gekste en beste idee te delen en gekke haakjes en ingangen aan elkaar te verbinden.

- Kies gezamenlijk de 2 beste én de 2 gekste ideeën om verder uit te werken. Kies voor 4 uiteenlopende ideeën.
- Uit deze 4 ideeën kiezen jullie gezamenlijk 1 idee die je op een flip-over plakt.
- Bewaar de andere 3 ideeën voor de volgende werkkaart.

4B

WERKKAART 4B - Convergeren – ‘de richtinggevers’

Keuze maken

De ervaring leert dat we in deze fase, waar het concreet wordt, gemakkelijk terugschieten in ‘de groef’, of anders gezegd ‘op de automatische piloot’. Wees daar alert op met elkaar. Hoe blijf je met elkaar in WEL? Blijf jezelf openstellen en vrijdenken. De sleutelprincipes bieden ruimte en de wensdroom van de jeugdige blijft het kompas.

Terug naar de jeugdige en het gezin

Met behulp van twee handen hebben jullie als Reisbureauteam veel oplossingsrichtingen gevonden. Tijd om met de uitgewerkte ideeën terug te gaan naar de jongere en het gezin.

- Wie brengt de uitgewerkte ideeën mee naar de jeugdige en diens gezin? Is dit de inbrenger van de wensdroom of is dit iemand anders uit het Reisbureauteam?
- Thuis ontstaat een nieuwe dialoog. Vragen en input worden opgehaald.
- Wie is er nodig om het reisplan verder uit te werken? Jeugdige, gezin, inbrenger en reisleider stellen vast wie in deze context het aangewezen gezelschap is om het reisplan verder uit te werken.
- Het is niet gebruikelijk om nieuwe mensen toe te voegen aan het gezelschap. Nog minder gebruikelijk is het om afscheid te nemen van deelnemers. Toch is het goed om hier open naar te kijken. Uit welke deelnemers bestaat op dit moment het aangewezen gezelschap?
- Wie is de ‘vreemde snoeshaan’ die het verschil kan maken? Wie brengt een fris perspectief in en een manier van handelen die anders dan anders is?
- Er wordt een nieuw Reisbureau gepland met het aangewezen gezelschap. Het uitgangspunt is dat de jeugdige en diens gezin hierbij aanwezig is.

5

WERKKAART 5 - Het Reisplan

Jeudigde, gezin, inbrenger en reisleader hebben vastgesteld wie in deze context het aangewezen gezelschap is om het reisplan verder uit te werken. Dit team is nu aan zet! Het uitgangspunt is dat de jeudige en het gezin hierbij aanwezig is.

De vragen in deze werkkaart zijn een voorzet voor het maken van een reisplan, de concrete uitwerking van de reis van de jeudige. De reis richting de wensdroom gaan jullie per etappe uitwerken. Het gaat daarbij niet om de vorm of het resultaat, maar het antwoord op de wensdroom. Kies daarin wat bij jullie en de jeudige past!

Werkkaart 5 en 6 kunnen verwisseld worden naar gelang het punt waar je in het proces zit. Voor het uitstippelen van de eerste etappe lijkt de voorgestelde volgorde logisch. Om tot het reisplan van de tweede etappe te komen, lijkt het logischer om eerst te reflecteren en achterom te kijken alvorens je nieuwe plannen maakt. Adempauzes zijn sowieso nuttig op ieder moment in het proces. Soms moet je eerst vertragen, een pas op de plaats maken, voordat je kunt versnellen. Speel hiermee.

Reisplan maken

- Team reisbureau
- Vergezicht
- Idee
- Etappe 1,2,3 enz.

6

WERKKAART 6 - Pleisterplaatsen

In een pleisterplaats neem je de tijd. De tijd om actief te reflecteren en de 'vrije' tijd om op adem te komen, de adempauzes. Reflecteren doe je voor jezelf en samen als Reisbureauteam. Wanneer en waar iemand het nodig heeft om op adem te komen, wanneer en waar dat is, is heel persoonlijk en kiest iedereen voor zichzelf.

Reflecteren

Tijdens het reizen helpt het om reflectie te organiseren. Even pas op de plaats. Het team reisbureau, inclusief de jeugdige en diens ouders kijken in deze reflectiemomenten terug en vooruit. Met elkaar spreken over hetgeen er gebeurd is en wat nog gaat komen. Zo creëren jullie ruimte voor verdere ontwikkeling.

Adempauzes

Reflecteren gaat vooral over lineaire tijd; leren van en met elkaar en het borgen wat jullie samen hebben ontdekt. Naast het reflecteren en de lineaire tijd is er ook zoiets als non-lineaire tijd, Kairos tijd, liminale tijd, de tijd van ondertussen. Het even op adem komen, bijkomen, opladen en het geleerde onbewust zijn werk laten doen. In deze adempauzes doe je even niets. Dit betekent soms dat je jezelf mag toestaan het nog niet te weten en wellicht ook te verdragen hebt dat er bezinktijd nodig is.

Bespreken reflecties

- **Vragen die kunnen helpen bij het reflecteren op inhoud**
- **Vragen die kunnen helpen bij het reflecteren op proces**
- **Vragen die kunnen helpen bij het reflecteren op de groepsdynamiek**

Hieronder vind je een tabel die je kan gebruiken om de reflecties te bespreken. Wat is waardevol om vast te houden voor de volgende reis? Waar moeten we mee stoppen zodat de reis...? En wat leren we hiervan voor de volgende keer? Naast de reflecties als groep leveren adempauzes ook inzichten op, gedachtes tijdens het wandelen, fietsen, douchen (in de Kairos-tijd) kunnen waardevolle richting aan de inhoud, het proces en hoe jullie met elkaar op weg zijn, de groepsdynamiek geven.

Uitleiding

Elke reisleider is anders, elk Reisbureauteam is anders, elke wensdroom is anders en elke 'reis naar ontwikkeling' is anders. Zo begon deze reisgids en zo eindigt het ook. Zelfs als je met dit Reisbureauteam meerdere reizen naar ontwikkeling uitstippelt, dan weet je dat het altijd anders gaat. En zelfs binnen één reis gaat het onderweg ineens anders, of besluiten jullie dat het toch anders moet.

We zijn zo gewend om vaste routes te lopen en een vaste werkwijze te herhalen. Deze aanpak stimuleert jullie andere wegen te verkennen, anders te kijken en anders te doen. Het reisbureau is geen strak lineair programma, maar een zich herhalend (iteratief) proces zeiden we in de inleiding.

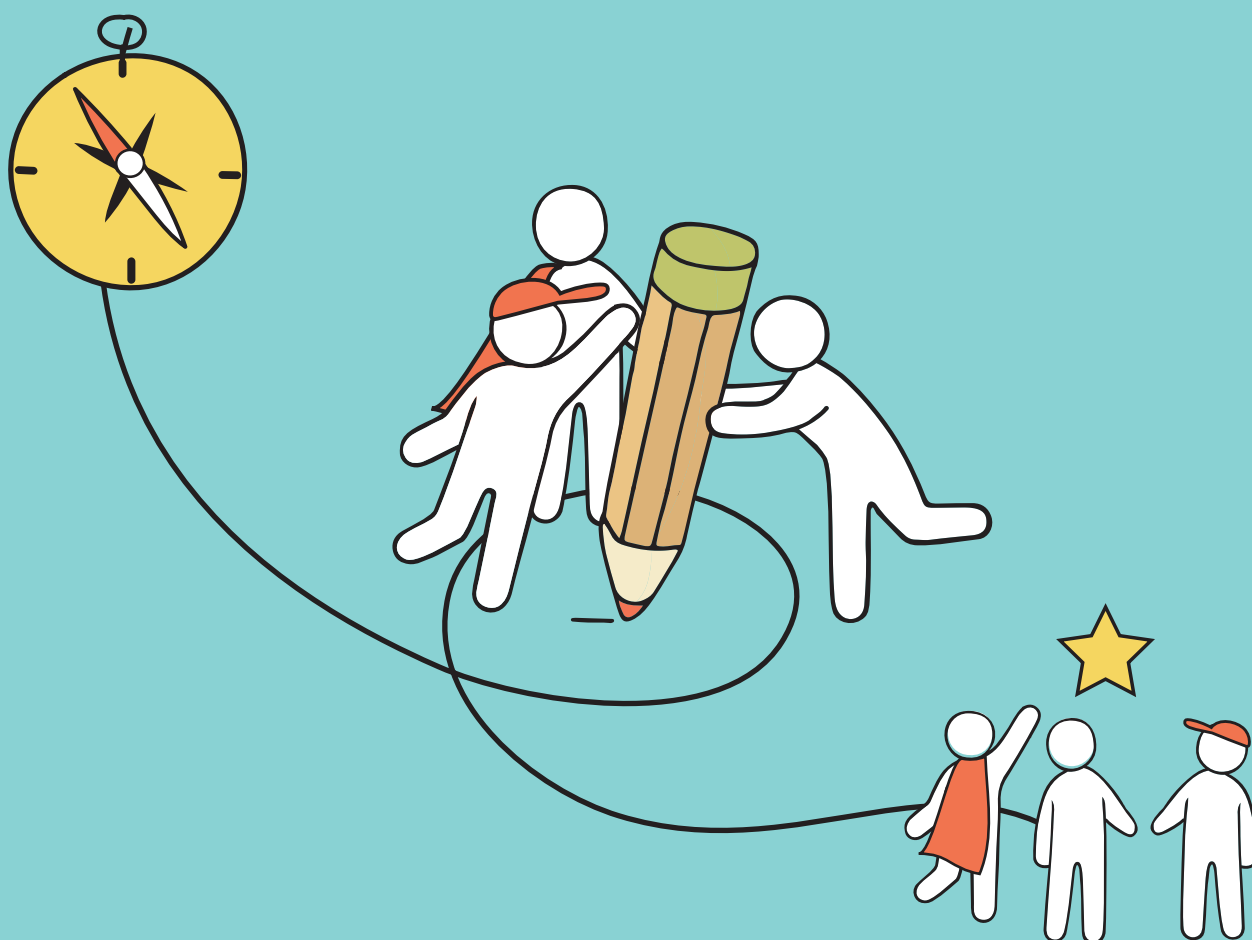
Een non-lineair proces gaat over je denken en handelen en daar stapsgewijs sprongen in maken, zowel voor- als achteruit. Zoekend, van links naar rechts, van de hak op de tak. Hoewel je de eerste etappe met de jeugdige het best in de voorgestelde volgorde kunt doorwerken, betekent dit dat je de werkkaarten niet in vaste volgorde hoeft te doorlopen, maar voor- en achteruit kan springen, al naar gelang het proces van je vraagt.

Iteratief verwijst naar de processtappen. Dat gaat over goede samenwerking, goed samenspel en circulair leren. Door geregeld te reflecteren en conclusies te trekken voor het vervolg. Door onderdelen van een proces te herhalen bouw je, verfijn je en verbeter je. Je creëert, je reflecteert en je stelt bij via een non-lineaire weg.

Als jij met je Reisbureauteam een mooie ervaring hebt met een "andere reisgids", doordat je het anders hebt aangepakt of een variatie op deze reisgids hebt gemaakt, laat het ons weten! Maak een foto en vertel daarbij je verhaal en mail dit naar info@gedragswerk.nl. Zo maken we samen "de reis van WEL" want het kan!

Heb je vragen, neem gerust contact op. Dat kan via hetzelfde mailadres.

Werkkaarten voor het Reisbureauteam

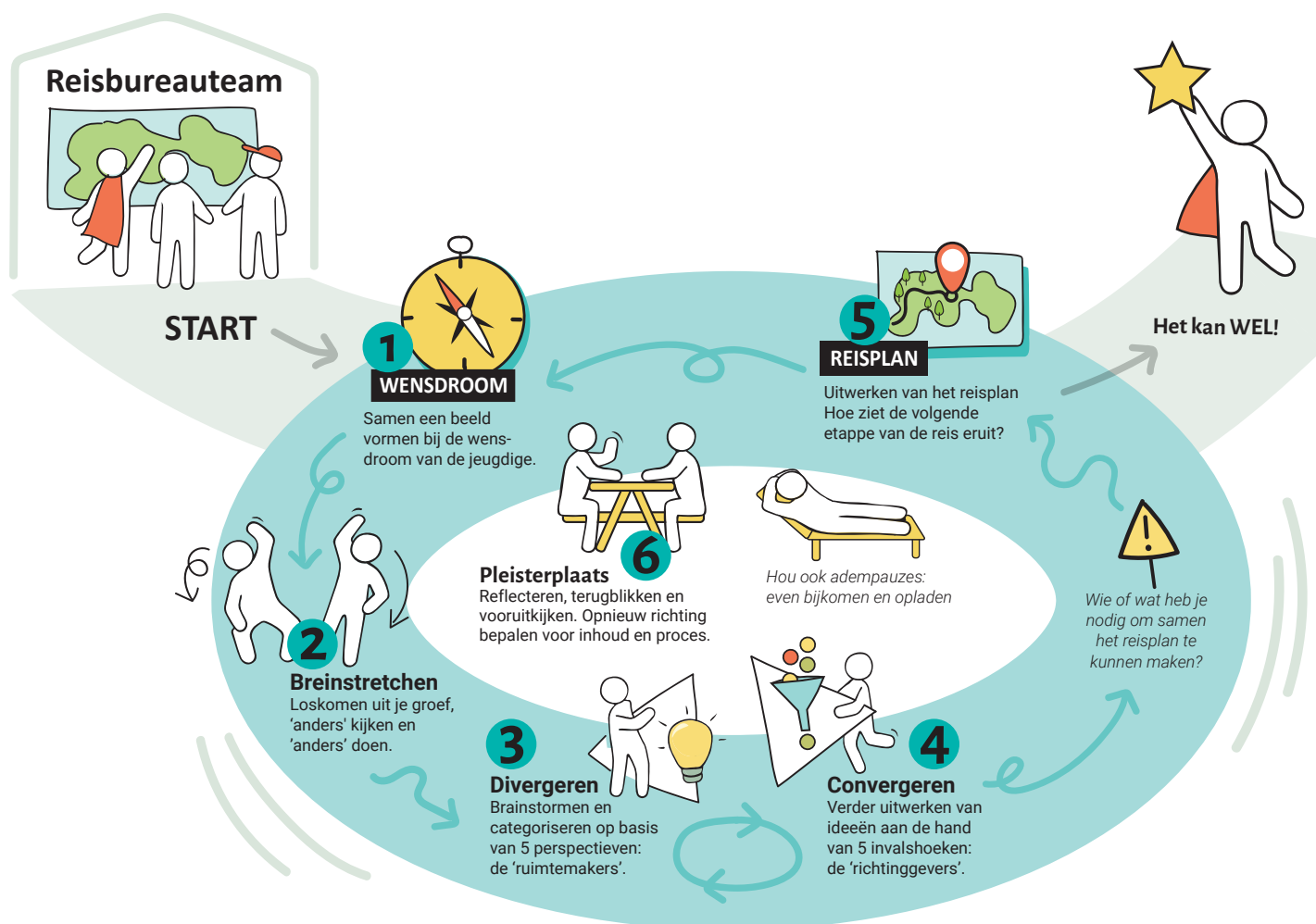

Inhoud:

Overzichtsplaat Reisbureauteam		3
WERKKAART	1 - Wensdroom	6
WERKKAART	2 - Breinstretchen	7
WERKKAART	3A - Divergeren – de brainstorm	10
WERKKAART	3B - Divergeren – ‘de ruimtemakers’	12
WERKKAART	4A - Convergeren – kiezen	14
WERKKAART	4B - Convergeren – ‘de richtinggevers’	15
WERKKAART	5 - Het Reisplan	17
WERKKAART	6 - Pleisterplaatsen	18

Als Reisbureauteam stippelen jullie samen met jeugdige (en ouders) diens 'reis naar ontwikkeling' uit.

Daarbij hebben jullie beschikking over werkkaarten (de nummers). Het verlangen, motivatie en de sterke kanten van de jeugdige zijn het kompas en geven richting. De reis verloopt in etappes, reizend met een open blik en buiten de gebaande paden. We nemen de tijd en kijken ook steeds even achterom en vooruit.

1A

WERKKAART 1A - Wensdroom

Het ophalen van de wensdroom van de jeugdige

Deze werkkaart is vóór de start van een Reisbureau al besproken met de jeugdige en diens ouders/verzorgers. De jeugdige is de held in diens eigen verhaal. De reis start dan ook met de wensdroom van de jeugdige, de hoofdpersoon.

Tips voor degene die de wensdroom ophaalt:

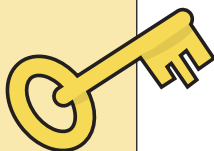
- Je hoeft niet alle vragen precies door te lopen, probeer wel vanuit verschillende perspectieven vragen te stellen, aanhakend op dat wat goed gaat, fijn is, energie geeft en dergelijke.
- Het helpt om het zo te beschrijven alsof de situatie al behaald is. Wat zie ik je over 10 jaar doen?
- Het kan zijn dat een hoofdpersoon nog niet echt een droom kan formuleren, door alle ervaringen en verminderd vertrouwen in zichzelf. Houd het in dat geval klein, maar pols wel of er een grotere droom is.
- Een wensdroom kan bijvoorbeeld ook zijn: zal het mij lukken om uit bed te komen.
Vraag naar de mooie momenten in een dag:
 - Hoe ziet een fijne dag eruit?
 - Hoe start voor jou een goede dag, waar ben je dan, met wie en wat doe je?
 - Waar krijg je energie van en zou je graag vaker willen doen?
- Kijk daarbij of je naar onderliggende behoeften kunt komen.
Als iemand bijvoorbeeld energie krijgt van gamen:
 - Wat maakt dat dit fijn is?
 - Is het de adrenaline door de game? Is het het feit dat je dit alleen kunt doen?
 - Hoe zou dit je in je ontwikkeling kunnen helpen?

Het formuleren van de wensdroom van de jeugdige

- Sta stil bij de jeugdige en de context, zodat er draadjes ontstaan die leiden naar de droom.
- Formuleer de wensdroom. Schrijf de droom vanuit het verlangen van de jeugdige. Soms helpt het om het zo te beschrijven alsof deze al behaald is: Wat zie ik je over 10 jaar doen? Hoe ziet een fijne dag eruit?

Sleutelprincipes

- Het kan WEL
- Ruimte maken
- Blijf je verwonderen
- Het gaat altijd 'anders', omarm dat
- De jeugdige tevoorschijn luisteren

WERKKAART 1A - Wensdroom

Zal het mij lukken om ...

Omschrijf de hoofdpersoon in steekwoorden:

- Welke kwaliteiten, talenten, sterke kanten breng ik als hoofdpersoon met me mee om tot ontwikkeling te komen?
- Op welke momenten bloei ik op?
- Waar kijken anderen met bewondering naar bij mij?
- Wat roept spanning en onzekerheid op?
- Wat zeg ik verder over mijzelf?

Omschrijf de wereld waarin de hoofdpersoon nu leeft:

- Hoe ziet het leven van alledag eruit? Hoe ziet je dag eruit?
- Wat mist er?
- Wat zeg ik verder over mijn leven van nu?
- Wat is de trigger om deze reis te starten (call to action)?

Waarom wil ik/de hoofdpersoon zich ontwikkelen.

Vul aan:

- Zal het mij lukken om ...
- Als je nu kijkt naar de wens zoals hierboven geformuleerd is, is het echt die van de hoofdpersoon? Of klinkt het systeem zoals wij het georganiseerd hebben erdoorheen of misschien wel de wens vanuit professionals? Check dit en vul, indien nodig, nogmaals in:
Zal het mij lukken om ...

WERKKAART 1B - Start op het Reisbureau

Bespreken van de wensdroom

De wensdroom is opgehaald en wordt uitgedeeld om te lezen.

- De inbrenger kan het nog iets toelichten.
- Het kan zijn dat de wensdroom geherformuleerd is omdat in eerste instantie toch teveel het systeem, kaders meespeelden. Focus op de formulering die het meest het perspectief van de jongere benadert.
- Stel daarna de vraag aan het Reisbureauteam:
- Wat vind jij mooi/fantastisch aan deze wensdroom?

Aan jullie om die droom samen met de jeugdige dichterbij te krijgen.

Met begeleiding, ondersteuning en vertrouwen van mensen om de jeugdige heen, maar ook door heel anders naar de situatie te kijken en zogenaemde 'ruimtemakers' te identificeren. Door in het reisbureau de droom en de reis van de jeugdige als leidraad te nemen wordt het avontuur tastbaar, komen verbanden naar voren, doe je nieuwe inzichten op, kun je ervaringen een plek geven in het grotere geheel, ontdek je onbekende paden en krijg je inzichten die je zelf niet had verwacht.

2

WERKKAART 2 - Breinstretchen

“Als je doet wat je deed, krijg je wat je kreeg” en daarmee is de wensdroom tot nu toe nog niet gerealiseerd. Daarom gaat deze tweede kaart over het stretchen van ons brein om daadwerkelijk te komen tot een ander perspectief van waaruit nieuwe inzichten, nieuwe haakjes en nieuwe ideeën opkomen in onze gedachten.

Deze werkkaart is zo opgebouwd dat het jullie als reisbureau stapsgewijs meeneemt in de werking van de hersenen. Ook staan er oefeningen om als individu en met elkaar jullie breinen te stretchen om zo ‘fris’ naar casuïstiek te kijken. De reisleader heeft een setje reservekaarten om op een later moment nog eens je brein te stretchen. Immers, als je het eenmaal ziet, zie je het nooit meer niet.

Verwarring in onze hersenen

Ervaren 1

GEEL BLAUW ORANJE
ZWART ROOD GROEN
PAARS GEEL ROOD
ORANJE GROEN ZWART
BLAUW ROOD PAARS
GROEN BLAUW ORANJE

Onze hersenen hebben voorkeuren, letters of beelden en raken in de war als de letters een ander beeld oproepen dan het beeld (de kleur) die je ziet.

Ervaren 2

D323 M3D3D3L1NG L44T J3 213N TOT W3LK3 GROt3 PR35T4T135 oN23 H3R53N5N 1N ST44T 21JN.
1N H3T 83G1N W45 H3T 23K3R NoG M031L1JK D323 T3K5T T3 L323N, M44R NU K4N J3 H3T W44R-
5CH1JNL1JK 4L W4T 5N3LL3R L323N 2oND3R J3 3CHT 1N T3 5P4NN3N. D4T KoMT Door H3T 3NoRM3
L33RV3RMoG3N V4N oN23 H3R53N5. KN4P H3? D323 M3D3D3L1NG M4G J3 KoP13R3N 3N V3RD3R
V3R5PR31D3N.

Of andersom: iets wat er anders uitziet, wordt door je hersenen vervormd tot iets herkenbaars zodat je het bijvoorbeeld kan lezen.

WERKKAART 2 - Breinstretchen

En dan nu stretchen

Kies een oefening uit en oefen samen in het stretchen van jullie brein

Stretchen 1 'Er was een leerling'

Er is een startzin: er was een leerling. Om de beurt vullen jullie elkaar aan met een zelfbedachte zin, uiteindelijk moet je uitkomen bij de laatste zin: en de leerling ging met meer plezier naar school.

In duo's. Maak het elkaar moeilijk met rare zinnen en denkkronkels

Er was een leerling

- Persoon 1:
- Persoon 2:
- Persoon 1:
- Persoon 2:
- Persoon 1:
- Persoon 2:

En de leerling ging met meer plezier naar school

Stretchen 2 'Koffiemark'

Samen in 4 stappen associëren en komen van situatie 1 naar situatie 2.

In duo's. Het mag niet in minder en niet in meer stappen.

Er komt een suf en onbekend koffiemark voor in een film

- Stap 1:
- Stap 2:
- Stap 3:
- Stap 4:

Dit merk wordt een hype en iedereen koopt het.

WERKKAART 2 - Breinstretchen

Stretchen 3 'Kinderen op de basisschool'

Samen in 4 stappen associëren en komen van situatie 1 naar situatie 2.

In duo's. Het mag niet in minder en niet in meer stappen.

Kinderen op de basisschool lopen achter met lezen

- Stap 1:
- Stap 2:
- Stap 3:
- Stap 4:

Het leesniveau van kinderen op de basisschool is op peil.

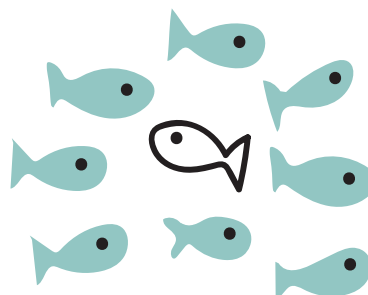
Stretchen 4 'Verbind de woorden'

Pak een willekeurige bladzijde met tekst. Prik met ogen dicht en met een potlood een plek op het blad. Omcirkel het dichtstbijzijnde woord. Doe dit nog een keer. Verbind de beide woorden of begrippen op een verantwoorde en logische wijze.

In duo's of kleine groep.

Terugkoppeling en reflectie

- Wat neem je hiervan mee naar de wensdroom van de jeugdige?
- Wat doet dit met jouw kijk op de jeugdige?
- Welke kansen zie je hierdoor?

3A

WERKKAART 3A - Divergeren – de brainstorm

Zojuist is de wensdroom door de jeugdige of belangrijke anderen van de jeugdige verteld. Ook is er informatie gedeeld over de context waarin de jeugdige leeft. De uitdagingen, kansen en bedreigingen.

Doorvoelen van de wensdroom

Wissel kort met elkaar uit:

- Waar word je blij van als je de wensdroom hoort?
- Welke associaties roept dit bij je op?
- Welke haakjes zie je?

Oplossingsrichtingen

Brainstorm

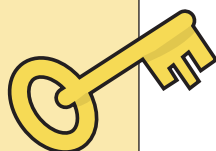
En nu gaan we **individueel** ideeën bedenken voor oplossingsrichtingen. De wensdroom is hierbij ons kompas. Alleen denkrichtingen, ideeën, haakjes, nog niet de kant-en-klare-oplossingen. Alles mag en alles kan. Precies zoals je kunt fantaseren over verre landen, bijzondere ervaringen en je horizon verleggen.

- Iedereen bedenkt individueel in 10 min zoveel mogelijk oplossingsrichtingen en schrijft deze per idee op een post-it. Focus op kwantiteit: meer is beter, chaos en van-de-hak-op-de-tak werkt het beste.

Op het moment dat je geen ideeën meer hebt, dan begint het pas! Dan komen de interessante ideeën, out-of-the box. Ga vooral door.

Sleutelprincipes

- Het kan **WEL**
- Ruimte maken
- Blijf je verwonderen
- Het gaat altijd 'anders', omarm dat
- De jeugdige tevoorschijn luisteren

De Handvatten

- methode

Deze methode is een handreiking om te komen tot 'WEL' in ontwikkeling. Waarbij de ene hand staat voor het maken van de ruimte en de andere hand voor het geven van de richting. Beide handen bieden houvast om als Reisbureauteam de jeugdige naar de wensdroom te begeleiden.

De 5 **ruimtemakers** van de linkerhand geven aanleiding tot het vinden van meer excursies, uitkijkpunten, tussenstations, pleisterplaatsen en olifantenpaadjes om het terrein te ontginnen en de reis naar ontwikkeling te maken.

De 5 **richtinggevers** van de rechterhand bieden invalshoeken tot verdere uitwerking van het idee. Het helpt bij het verbreden van de context en het verbinden van excursies en olifantenpaadjes met de context van de jeugdige.

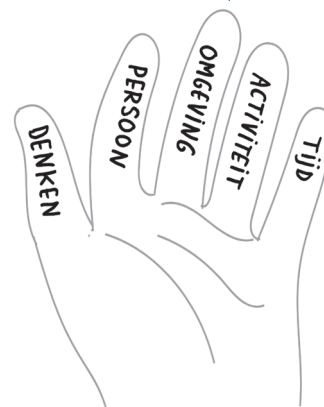
3B

WERKKAART 3B - Divergeren – ‘de ruimtemakers’

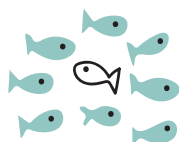

De Handvatten-methode:

De 5 ruimtemakers van de linkerhand geven aanleiding tot het vinden van meer excursies, uitkijkpunten, tussenstations, pleisterplaatsen en olifantenpaadjes om het terrein te ontginnen en de reis naar ontwikkeling te maken.

De 5 ruimtemakers van de linkerhand

De duim staat voor: Denken / Perspectief

Welke ideeën gaan over de blik waarmee je naar deze jeugdige kijkt? Hoe je over de talenten, motivatie, verlangens en uitdagingen van deze jeugdige denkt? Welke uitgangspunten biedt de wensdroom van de jeugdige? Zie je nieuwe openingen, een ander perspectief?

De wijsvinger staat voor: Persoon

Welke ideeën gaan over de sleutelfiguren en de kennis die nodig of nuttig zijn om samen met jeugdige en ouders op weg te gaan in de ‘reis naar ontwikkeling’. Wie maakt het verschil voor deze jeugdige? Wie of wat brengt nieuwe dynamiek in het reisbureauteam rondom de jeugdige? Nodig eens een ‘wilde gans’ uit. Wie brengt nieuwe inzichten in team Reisbureau en wie kan in deze fase beter vertrekken?

De middelvinger staat voor: Omgeving / Context

Welke ideeën gaan over de omgeving en context die bijdraagt aan de ontwikkeling van deze jeugdige? Waar wil de jeugdige zijn, hoe kan je aansluiten bij het reisgezelschap en waar gaat de reis naartoe? Een andere omgeving geeft nieuw perspectief, nieuw elan en leidt tot nieuwe etappes.

De ringvinger staat voor: Activiteit

Welke ideeën gaan over werken volgens een heel andere werkwijze, met een heel andere activiteit? Wat heb je in andere vormen gegoten, zodat het leidt tot een verfrissende, nieuwe aanpak?

De pink staat voor: Tijd

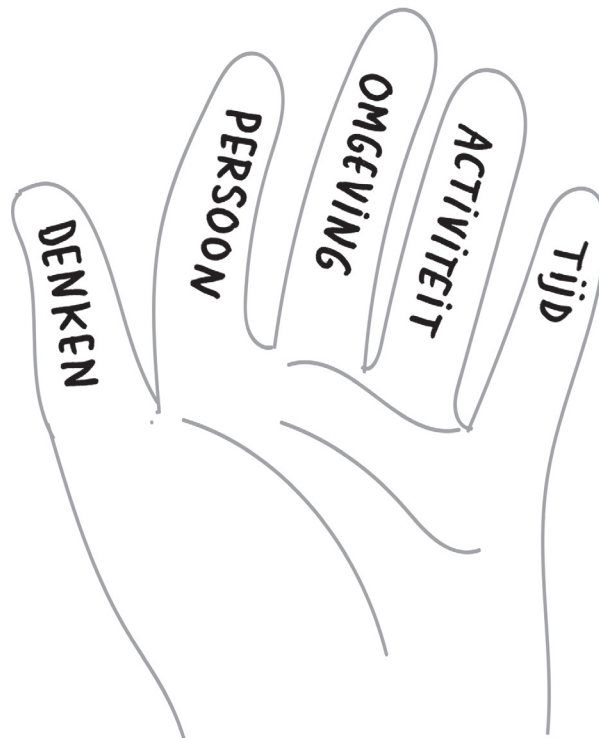
Welke ideeën gaan over de factor tijd? Onze maatschappij is ingericht op lineaire tijd; met allerlei regelingen, protocollen en voorschriften gekoppeld aan tijdspaden, een planning en deadlines. Voor je 't weet gaan die een beslissende rol spelen in je aanpak. De ‘tijd van ondertussen’ is van groot belang. Welke ingangen vormen een eigen tijdlijn, met een eigen ‘dead-line’ en eigen ‘speelruimte’. Welke ideeën leveren nieuwe ruimte op?

WERKKAART 3B - Divergeren – ‘de ruimtemakers’

Divergeren

- Categoriseer de ideeën uit de brainstorm op basis van de ruimtemakers.
- Wat valt op?
- Bekijk bij welke van de ruimtemakers meer ideeën nodig zijn.
- Start zo nodig een nieuwe ronde brainstormen om aanvullende ideeën te produceren.
- Resultaat: 5 volgeplakte ruimtemakers met ideeën!

4A

WERKKAART 4A - Convergeren – kiezen

Zojuist hebben jullie zoveel mogelijk ingangen, haakjes en ideeën bedacht die de wensdroom van de jongere dichterbij brengen. Het resultaat van werkkaart 3B is 5 volgeplakte ruimtemakers; persoon, activiteit, context, perspectief en tijd.

Convergeren

In dit onderdeel van het reisbureau gaan we keuzes maken door te convergeren. De wensdroom blijft het kompas.

Pak de wensdroom van de jeugdige er nog eens bij en ga voor jezelf eens na:

- Wat belangrijke componenten zijn in deze droom?
- Waar jullie absoluut rekening mee moeten houden tijdens de reis?
- Waar gaat de energie van stromen?

Bespreek dit vervolgens kort met elkaar.

Kiezen

- Loop in stilte langs alle ideeën en kies individueel het beste én het gekste idee om de wensdroom van de jongere dichterbij te halen.
- Deel de gekste en beste ideeën met elkaar en licht je keuze kort toe.
- Kies gezamenlijk de 2 beste én de 2 gekste ideeën om verder uit te werken. Kies voor 4 uiteenlopende ideeën.
- Uit deze 4 ideeën kiezen jullie gezamenlijk 1 idee die je op een flip-over plakt.
- Bewaar de andere 3 ideeën voor de volgende werkkaart.

Spelregels convergeren

- Kies in meerdere stappen: trechter niet te snel
- Kies op je gevoel: waar krijg je energie van?
- Kies individueel: voorkom beïnvloeding van elkaar

4B

WERKKAART 4B - Convergeren – ‘de richtinggevers’

De Handvatten-methode:

De 5 richtinggevers van de rechterhand bieden invalshoeken tot verdere uitwerking van het idee. Het helpt bij het verbreden van de context en het verbinden van excursies en olifantenpaadjes met de context van de jeugdige.

De 5 richtinggevers van de rechterhand

De duim staat voor: Verhalen

Welk hoopvol beeld roept het idee bij je op?

Welk verhaal hoort bij het gekozen idee? Naar welke informatie ben je nieuwsgierig om er meer beeld bij te krijgen? Hoe komt de wensdroom van de jeugdige met dit verhaal dichterbij?

De wijsvinger staat voor: Richting

Welk land moet ontgonnen worden? Welke mogelijkheden biedt dat voor de reis? Wat wordt dan de volgende etappe? Wat betekent dit voor de koers die hoort bij dit idee?

De middelvinger staat voor: Regels

Waar zit de ruimte zodat de jeugdige kan vertrekken langs gebaande en ongebaande paden? Welke regels zijn ondersteunend aan dit idee? Welke regels leg je voorlopig even naast je neer?

De ringvinger staat voor: Verbinding

Verbinding met mensen (of kennis) om het samen te doen; je kunt het immers niet alleen. Samen kunnen we het verschil maken! Wie of wat zijn sleutels (mensen en kennis) die nuttig zijn onderweg om bijvoorbeeld onontgonnen terrein begaanbaar te maken? Wie of wat maken ruimte?

De pink staat voor: ‘Anders’

Anders kan je op twee manieren uitleggen. Enerzijds is de pink eigenwijs, wil het altijd anders doen, is sensitief en vrijdenkend. Wat is een verrassende beweging bij dit idee? Pak de andere ideeën er nog eens bij en haal daar ook inspiratie uit. Anderzijds betekent de pink dat het uiteindelijk altijd ‘anders’ gaat. Je hebt van alles bedacht, uitgestippeld en tóch gaat het anders. Hoe blijf je wendbaar en flexibel? Hoe houd je een open houding en blijf je je verwonderen?

4B

WERKKAART 4B - Convergeren – ‘de richtinggevers’

Keuze maken

- Voer de dialoog met elkaar en laat jullie gedachten gaan hoe elk van de 5 richtinggevers kan bijdragen aan het gekozen idee.
- Werk dit uit op de flap. Geen enkel idee of gedachte is goed of fout. Vul elkaar aan.
- Pak de andere drie ideeën er nog eens bij. Bekijk hoe deze ideeën het kern-idee aanvullen en versterken. Voeg de krachtige componenten toe.
- Schrijf nieuwe denkbeelden, haakjes, olifantenpaadjes uit de dialoog erbij.

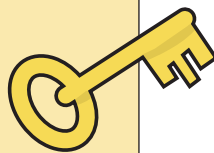
De ervaring leert dat we in deze fase, waar het concreet wordt, gemakkelijk terugschieten in ‘de groef, of anders gezegd ‘op de automatische piloot’. Wees daar alert op met elkaar.

Hoe blijf je met elkaar in WEL? Blijf jezelf openstellen en vrijdenken.

De sleutelprincipes bieden ruimte en de wensdroom van de jeugdige blijft het kompas.

Sleutelprincipes

- Het kan WEL
- Ruimte maken
- Blijf je verwonderen
- Het gaat altijd ‘anders’, omarm dat
- De jeugdige tevoorschijn luisteren

Terug naar de jeugdige en het gezin

Met behulp van twee handen hebben jullie als reisbureauteam veel oplossingsrichtingen gevonden. Tijd om met de uitgewerkte ideeën terug te gaan naar de jongere en het gezin.

- Wie brengt de uitgewerkte ideeën mee naar de jeugdige en diens gezin? Is dit de inbrenger van de wensdroom of is dit iemand anders uit het Reisbureauteam?
- Thuis ontstaat een nieuwe dialoog. Vragen en input worden opgehaald.
- Wie is er nodig om het reisplan verder uit te werken? Jeugdige, gezin, inbrenger en reisleader stellen vast wie in deze context het aangewezen gezelschap is om het reisplan verder uit te werken.
- Er wordt een nieuw Reisbureau gepland met het aangewezen gezelschap. Het uitgangspunt is dat de jeugdige en diens gezin hierbij aanwezig is.

5

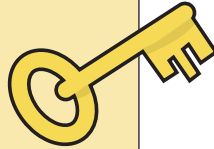
WERKKAART 5 - Het Reisplan

Jeugdige, gezin, inbrenger en reisleader hebben vastgesteld wie in deze context het aangewezen gezelschap is om het reisplan verder uit te werken. Dit team is nu aan zet! Het uitgangspunt is dat de jeugdige en het gezin hierbij aanwezig is.

Sleutelprincipes

- Het kan WEL
- Ruimte maken
- Blijf je verwonderen
- Het gaat altijd 'anders', omarm dat
- De jeugdige tevoorschijn luisteren

Reisplan maken

Onderstaande vragen zijn een voorzet voor het maken van een reisplan, de concrete uitwerking van de reis van de jeugdige. De reis richting de wensdroom gaan jullie per etappe uitwerken. Het gaat daarbij niet om de vorm of het resultaat maar het antwoord op de wensdroom. Kies daarin wat bij jullie en de jeugdige past!

Team reisbureau

- Wie is de reisleader?
- Wie vormen het Reisbureau team?

Vergezicht

- Wat is de wensdroom van de jeugdige?

Idee

- Wat hebben de ruimtemakers en richtinggevers opgeleverd?
- Wat is van belang om mee te nemen op reis?
- Waarom kiezen jullie juist voor dit idee om uit te werken? Wat is de bedoeling van het idee?
- Reizen kost tijd; is daar ruimte voor gemaakt?

Etappe 1,2,3 enz.

- Welke concrete stappen gaan jullie zetten in deze fase van de reis?
- Wie zijn sleutelfiguren, gidsen of sherpa's en welke rol hebben zij in deze etappe?
- Zijn er zaken uit de reflecties of adempauzes gekomen die moeten worden meegenomen in de volgende etappe?
- Welke afspraken maken we wat betreft de reis van de jeugdige?
- Wanneer komt het reisbureau weer bij elkaar?
- Wanneer gaan jullie reflecteren en adempauzes houden?
- En als het nu 'anders' gaat dan gepland, wat doen jullie dan?

6

WERKKAART 6 - Pleisterplaatsen

In een pleisterplaats neem je de tijd. De tijd om actief te reflecteren en de 'vrije' tijd om op adem te komen, de adempauzes. Reflecteren doe je voor jezelf en samen als Reisbureauteam. Wanneer en waar iemand het nodig heeft om op adem te komen, is heel persoonlijk en kiest iedereen voor zichzelf.

Reflecteren

Tijdens het reizen helpt het om reflectie te organiseren. Het reisbureauteam inclusief de jeugdige en diens ouders kijken in deze reflectiemomenten terug en vooruit. Ze spreken met elkaar over hetgeen gebeurd is en nog gaat komen. Dit creëert ruimte voor verdere ontwikkeling.

Adempauzes

Reflecteren gaat vooral over lineaire tijd; leren van en met elkaar en het borgen van wat jullie samen hebben ontdekt. Naast het reflecteren en de lineaire tijd is er ook zoets als non-lineaire tijd, Kairos tijd, liminale tijd, de tijd van ondertussen. Het even op adem komen, bijkomen, opladen en het geleerde onbewust zijn werk laten doen. In deze adempauzes doe je even niets. Dit betekent soms dat je jezelf mag toestaan het nog niet te weten en dit wellicht ook te verdragen hebt en dat bezinktijd nodig is.

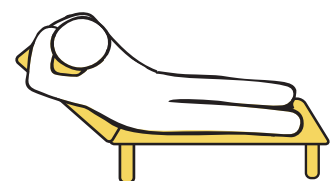
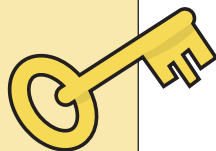
Bespreken reflecties

Wat is waardevol om vast te houden voor de volgende reis? Waar moeten we mee stoppen zodat de reis...? En wat leren we hiervan voor de volgende keer?

Naast de reflecties als groep leveren adempauzes ook inzichten op; gedachtes tijdens het wandelen, fietsen, douchen (in de Kairos-tijd) kunnen waardevolle richting geven aan de inhoud, het proces en hoe jullie met elkaar op weg zijn, de groepsdynamiek.

Sleutelprincipes

- Het kan WEL
- Ruimte maken
- Blijf je verwonderen
- Het gaat altijd 'anders', omarm dat
- De jeugdige tevoorschijn luisteren

WERKKAART 6 - Pleisterplaatsen

Bespreek de reflecties, daarbij kun je deze vragen en de tabel onderaan gebruiken

Vragen die kunnen helpen bij het reflecteren op inhoud:

- Wat is veranderd?
- Wat is gelijk gebleven?
- Wat liep volgens plan?
- Wat waren sleutelmomenten, die bepalend waren voor de ontwikkeling /reis van de jeugdige?
- Welke ruimtemakers zetten we in om extra ruimte te maken als dat nodig is?
- Welke onverwachte positieve momenten waren er?
- Welke draken kwamen op het pad?
- Hoe zijn jullie die te lijf gegaan?
- Wat laten we weg? Is het nodig de richting te veranderen?
- Door welke factoren krijgt het verhaal/reis een positieve wending (het gaat lukken!)?
- Welke inzichten hebben de adempauzes jullie opgeleverd?
- En welke inhoudelijke lessen leren jullie?

Vragen die kunnen helpen bij het reflecteren op proces:

- Lopen we in het juiste tempo?
- Wat moeten we vooral blijven doen als reisbureau en wat moeten we laten?
- Voor deze jeugdige maar ook voor nieuwe reizen?
- Wat laat je in het proces? En wat werkt juist wel goed?
- Welke inzichten hebben de adempauzes jullie opgeleverd?
- En welke lessen leren jullie over het proces?

Vragen die kunnen helpen bij het reflecteren op de groepsdynamiek:

- Kan iedereen meekomen?
- Is iedereen nog aangehaakt?
- Wat moeten we nog uitspreken naar elkaar zodat we goed op weg blijven gaan (tips en tops)?
- Welke inzichten hebben de adempauzes jullie opgeleverd?
- En welke lering trek je hieruit?

	inhoud	proces	groepsdynamiek
Afgelopen etappe jeugdige			
Komende etappe jeugdige			
Reisbureau			
Geleerde lessen			

AGENDA

Tweedaagse opleiding voor reisleiders: De kunst van WEL

Twee jaar ervaring met WEL in ontwikkeling komt samen in deze tweedaagse opleiding.

9/11/23 en 27/11/23 locatie The Color Kitchen, Prinses Christinalaan 1, Utrecht.

Gratis parkeren en bus stopt om de hoek. Inloop vanaf 9 uur, start 9.30 en einde 16.30 uur

16/1/24 en 30/1/24 op locatie in Zwolle
23/1/24 en 6/2/24 op locatie in Utrecht
8/2/24 en 29/2/24 op locatie in Den Bosch

Meld je voor de open inschrijving aan bij lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl

Wil je de opleiding graag 'in company'?

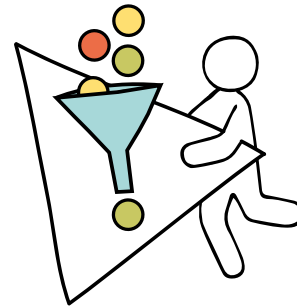
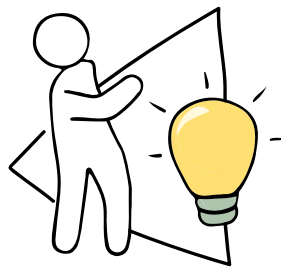
Neem contact op met

anneliesvangool@gedragswerk.nl

Training 'Kom in gesprek'

Kom in gesprek over kansen op ontwikkeling voor jeugdigen zonder schoolinschrijving. Deze training van een dagdeel richt zich op het verkennen van de mogelijkheden die er WEL zijn. Na de training weet je hoe je met ouders van jeugdigen die niet ingeschreven staan of een vrijstelling hebben, een oplossingsgericht gesprek kunt aangaan. Je leert met ouders de mogelijkheden voor ontwikkeling te verkennen en te ontdekken wat daarvoor nodig is. Ook weet je om te gaan met weerstand. Door de juiste vragen te stellen, benoemen ouders en jeugdigen zelf welke ontwikkelmogelijkheden zij zien. Je leert luisteren zonder verwachtingen en oordelen. Tevens krijg je praktische technieken aangereikt uit het oplossingsgericht coachen om de ontwikkelvraag boven tafel te krijgen.

Interesse? [Meld je aan](#) voor deze training bij Ingrado of neem contact op via info@ingrado.nl voor het inplannen van een incompany training.

Workshop 'Gezien of niet gezien, dat maakt een GROOT verschil!'

Leer in deze leuke, interactieve en praktische workshop de ruimte voor ontwikkeling ontdekken door ouders en professionals bewust te horen, zien, waarderen en serieus te nemen. Dat maakt een GROOT verschil in wat je kunt doen met elkaar!

We organiseren deze workshop op:

maandag 13 november 2023

van 10.00 – 13.00 uur in Utrecht.

maandag 15 januari 2024

van 10.00 – 13.00 uur in Utrecht.

maandag 11 maart 2024

van 10.00 – 13.00 uur in Utrecht.

Meld je voor de open inschrijving aan

bij maud.jonkhout@vng.nl

Wil je de workshop graag 'in company'?

Neem contact op met

maud.jonkhout@vng.nl

Waarderende interviews

Graag gaan we in gesprek met ouders, jeugdige en professionals. Doel is te achterhalen wat waardevol is, wat werkt, en wat beter kan voor de ontwikkeling van jeugdigen die vastgelopen zijn in het onderwijs. We brengen de reis in kaart en staan op waarderende wijze stil bij alles wat bijdraagt aan het mogelijk maken van leren en ontwikkelen voor de jeugdige. Zo kan het interview ook bijdragen aan het vinden van ruimte om ontwikkeling mogelijk te maken met de partners. De uitkomst van de interviews is het verhaal/de reis van de jeugdige. Interesse in het inplannen van interviews? Neem dan contact op met:

sandra.schenk@vng.nl

Bij- en meepraatsessies

Ga in gesprek, hoor de laatste nieuwtjes uit WEL in ontwikkeling, ontdek wat er allemaal WEL kan en stel al je vragen over project, aanpak, verantwoording etc.. Spar over casuïstiek met de deelnemers en over hoe maatwerk WEL gerealiseerd kan worden.

We organiseren de bij- en meepraatsessies, 1 uurtje online via Teams van 10 tot 11 uur, op de volgende data:

20 november 2023

15 januari 2024

26 februari 2024

15 april 2024

3 juni 2024

Meld je aan en je ontvangt de

Teams-link voor deelname:

lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl

Handig!-sessies

Rondom actuele thema's organiseren wij de Handig!-sessies. We nodigen experts uit, wisselen onderling ervaringen uit en verzamelen antwoorden op vragen over hoe leren en ontwikkelen WEL kan.

Op 8 februari 2024 organiseren we samen met SWV de Eem de Handig!-sessie 'Hoe voeg je 1% tot 30% onderwijs toe aan zorg of dagbesteding?'. Nu en in de toekomst. De voorbereiding is inmiddels in volle gang. Interesse? Meld je aan bij:

lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl

Andere data worden nog gepland.

Als jullie een onderwerp hebben dat jullie in een Handig!-sessie terug willen zien, stuur dan een mail naar

lazlovandonkelaar@gedragswerk.nl.